

בולי "חלונות שאגאל" (ii)

"Chagall Windows" Stamps (iii)

160

21.8.73

ה ש י ר ו ת ה ב ו ל א י

ירושלים, תל אביב - יפו, חיפה, טבריה, נתניה
באר שבע, נ.ת. לוד, אשקלון, רחובות, נהריה

PHILATELIC SERVICES

TEL AVIV - YAFO • ISRAEL

שנים עשר החלונות המעוטרים בשמשותיו המצויירות של מארק שאגאל והמקשטים את כיפת בית הכנסת של המרכז הרפואי "הדסה" של אוניברסיטת ירושלים בעין כרם, מסודרים מסביב לכיפה בקבוצות של שלושה.

החלונות באים לסמל את שנים עשר בניו של יעקב, אשר ששה מהם – ראובן, שמעון, לוי, יהודה, זבולון ויששכר הם פרי בטנה של לאה, אשתו המבוגרת יותר.

בימי קדם, נוהג מקובל היה בין הגברים לשאת נשים נוספות מבין השפחות מהשכבה העליונה. יעקב לא היווה מקרה חריג, ובנוסף לנשותיו לאה ורחל אחותה, הוא נשא גם את זלפה משרתת לאה ואת בלהה שפחת רחל, וזכה מכל אחת מהן לשני בנים.

החלון המסמל את דן, בנה הבכור של בלהה, הוא כחול ובו משתקף זוהר של אבני ספיר, אבני אודם ואבני ברקת ירוקה מבהיקה. בקימורים העליונים מופיע פסוק מספר בראשית (מ"ט ט 16) "דן ידן עמו", ומנורה כפולה הנמצאת במרכז התמונה מסמלת את מעלות הדין והצדק.

גד הלוחם היה בנה של זלפה. החלון המסמל אותו, בצבע ירוק כהה, מקושט ביצורים מזוהים בעלי כנפיים ומראה נורא של עוללות קרב. כתמים בצבע אדום-דם מפוזרים בצורה אלכסונית מהפינה התחתונה השמאלית של הצויר עד לצורה הכדורית העטופה בפסוק "גד גדוד יגודו והוא יגד עקב" (בראשית מ"ט ט 19).

פירוש השם של אשר הוא שמחת חיים ועושר. בנחלת השבט של אשר נמצאים מטעי הזיתים הידועים של הגליל, מטעים פוריים ועשירים, והחלון העליון והרב גוני המסמל אותו, מראה: מנורת שבעת הכנים של בית המקדש, יוני שלום אשר אחת מהן מחזיקה במקורה עלי זיתים בעלי עלוה עשירה וכן כדי שמן זית הנושאים את ברכתו של יעקב אביו לפי בראשית (מ"ט ט 20): "שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך".

נפתלי אחיו של דן, הוא הוא הרץ קל הרגליים אשר בישר לאביו את הבשורה המשמחת שיוסף חי וקיים. במרכז החלון הצהוב צבי מתרפס עם הפסוק "נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר" (בראשית מ"ט ט 21).

החלון הבוהק המסמל את יוסף נמצא מעל לארון הקודש בצד הנגדי לכניסת בית הכנסת. אפשר לראות בו מאורעות מחיי יוסף: כתונת הפסים אשר קיבל כמתנה מאביו ואשר העלתה את חמתם ואת קינאתם של אחיו, סל האופה ופירוש חלום פרעה על שבע הפרות השמנות והרזות. כזכור, יוסף הוא בנה של רחל האשה האהובה ביותר על יעקב והוא גם בנו האהוב ביותר ולכן אומר עליו ספר דברים (ל"ג ט 16) "ומנגד ארץ ומלאה ורצון שכני סנה תבואתה לראש יוסף ולקדקד נזיו אחיו".

רחל נפטרה בעת לידת בנימין, בן הזקונים של המשפחה, והחלון

המסמל אותו והצבוע בשלל צבעי הקשת נושא את ברכת משה כפי שהיא מופיעה בספר דברים (ל"ג 12) "ידיד ה' ישכון לבטח". מערכת עצומה של כוכבים פורצת מהמרכז ונראים גם עצים בפרי-חתם. בפינה מחוץ לתמונה גור לוטש עין מבריקה, ובפינה השמאלית התחתונה בוחק של שמש השוטף את גותיה ואת כיפותיה של ירושלים.

ס. מ.

Rachel died giving birth of Benjamin, the baby of the family, whose rainbow-hued window confirms Moses' blessing in Deuteronomy 33:12, that "The beloved of the Lord shall dwell in safety." A galaxy of planets spin around the centre; flowering trees appear; a bright-eyed wolf cub stares balefully out of the picture, and in the lower left-hand corner, bathed in sunshine, glow the roofs and domes of golden Jerusalem — the Holy City.

Sylvia Mann

MARC CHAGALL'S twelve stained glass windows are arranged in groups of three around the crown of the Hadassah-Hebrew University Medical Centre Synagogue in Ein Karem. They symbolize the twelve sons of Jacob, of whom six — Reuben, Simeon, Levi, Judah, Zebulun and Issaschar — were born to Leah, his oldest wife.

In former days, a man often took secondary wives from the household's upper servants. Jacob was no exception, and in addition to his kinswomen, Leah and Rachel who were also sisters, he married Zilpah, Leah's personal maid, and Bilhar, who attended Rachel, each of whom bore him two male children.

Dan, Bilhar's elder son, has a blue window, lightened by shades of amethyst, ruby and emerald. Across the top curves the passage from Genesis 49:16, foretelling that "Dan shall judge his people," and a centrally placed double candelabrum might well represent the scales of justice.

Gad the warrior was Zilpah's son. His dark green window, alive with grotesque winged creatures and the horrific aftermath of war, has blood-red stains spattered diagonally across it from the left-hand lower corner to the sphere ringed with the words, "Gad, a troop shall overcome him; but he shall overcome at the last." (Genesis 49:19).

Asher's name in Hebrew spells contentment and wealth. His tribal lands included the rich olive groves of Galilee, and his cheerful, multicoloured window shows the traditional seven-branched Menorah of the Temple; doves of peace, one holding an olive sprig in its beak; lush foliage, and pitchers of olive oil, bearing out Jacob's blessing to Asher in Genesis 49:20 that "His bread shall be fat, and he shall yield royal dainties."

Naphtali, Dan's full brother, was the swift runner who brought his father the good news that Joseph was alive and well. A crouching deer takes pride of place in the yellow window, illustrating Genesis 49:21, that "Naphtali is a hind let loose: he giveth goodly words."

Joseph's shining window is set above the Holy Ark, opposite the synagogue entrance. In it can be seen many aspects of Joseph's life — his coat of many colours, a gift from his father which aroused the envy of his brothers; the baker's basket and the seven fat and seven thin kine of Pharaoh's dream which he interpreted. Son of his beloved Rachel and Jacob's favourite, Deuteronomy 33:16 says of him "Let the blessing come upon the head of Joseph."

אשר-asher

גד-gad

דן-dan

בנימין-benjamin

יוסף-joseph

נפתלי-naphtali